

MODIFIKÁCIA PODNIKOVÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV V REZORTE PÔDOHOSPODÁRSTVA

MODIFICATION OF BUSINESS INFORMATION SYSTEM IN AGRARIAN SECTOR

Anna Látečková – Milan Kučera

Anotácia:

Rýchly vývoj informačných a komunikačných technológií a ich nástup do praxe, umožňujú podnikom získať konkurenčnú výhodu. Implementácia systémov ERP do podnikového prostredia agrozozortu má svoje špecifiká dané charakterom poľnohospodárskej činnosti. Príspevok je zameraný na nutnosť a význam modifikácie súčasného stavu informačných systémov rezortu pôdohospodárstva na podnikovej i nadpodnikovej úrovni.

Kľúčové slová:

podnik, informačný systém, modifikácia, pôdohospodárstvo

Abstract:

The rapid development of information and communication technologies and their entrance into practice, enable to achieve competition advantage. The implementation of system ERP into business surroundings of agrarian sector has its particularities, which are given by character of agricultural activity. In this article we have focused on the need and the interest of modification present information system in internal business and external business distinction in agrarian sector.

Keywords:

business, information system, modification, agriculture

ÚVOD

Globalizačné procesy vo veľkej miere zasahujú do spôsobu manažérskej práce. Do popredia vystupuje požiadavka pertinentnej informácie a detailnej znalosti vnútropodnikového a nadpodnikového prostredia. Po vstupe Slovenska do Európskej únie sa otvárajú nové možnosti pre uplatnenie na zahraničných trhoch. To však vyvoláva zvýšené nároky na informačné zabezpečenie podnikov.

Podnikové informačné systémy, označované ako ERP, považujeme za „nervovú sústavu“ manažmentu podniku vo všetkých úrovniach riadenia. Na dôležitosť relevantných a včasných informácií poukazuje Šajbidorová M.(2001), podľa ktorej dlhodobý nedostatok informácií vyvoláva tzv. „informačný hlad“, pod vplyvom ktorého sú ľudia ochotní uveriť čomukoľvek. Dezinformácie sa môžu šíriť aj vtedy, ak sice informácie sú k dispozícii, ale nemôžu uspokojiť potrebu ľudí preto, že sú nepresvedčivé. Nedostatočná a nepresná informovanosť môže viesť k nesprávnym rozhodnutiam a k stagnácii podnikateľskej činnosti.

Novým podmienkam v Európskej únii sa v rámci agrárnej politiky budú musieť prispôbiť aj informačné systémy poľnohospodárskych subjektov. Informačná politika určuje aké aktivity sa majú uskutočniť v oblasti informačných technológií v organizácii a aké sú dôvody na ich realizáciu. Podľa Tóthovej D. (2001) návrh aktivít je potrebné uskutočniť na vrcholovej úrovni. K tomu je potrebné využívať mechanizmy riadenia, ktoré sú špeciálne

navrhnuté alebo prispôsobené nielen pre konkrétnu organizáciu, ale sú všeobecne platné aj na európskej úrovni.

Cieľom predkladaného príspevku je na základe uskutočnenej analýzy identifikovať dôležité aspekty modifikácie podnikových informačných systémov, ku ktorým musia manažéri agropodnikov pristúpiť tak, aby mali k dispozícii relevantné informácie. V práci sme sa zamerali aj na priority informatizácie ministerstva pôdohospodárstva.

MATERIÁL A METÓDY

Pre získanie údajov z vytyčenej problematiky sme uskutočnili analýzu súčasného stavu informačných systémov na našom trhu a analýzu informačného zabezpečenia vo vybraných poľnohospodárskych subjektoch. Pri skúmaní uvedených problémov sme použili metódy pozorovania a riadených rozhovorov s vývojovými pracovníkmi softvérových spoločností (Softteam, Aurus, Softip, Datalock, Kubiko, Codex, Stormware, Pro-fit), ako i pracovníkmi v agropotravinárskych subjektoch, ktorí sú prevádzkovateľmi informačných systémov. Pri analýze sme sa sústredili na sledovanie predovšetkým koncepcie systému, jeho komponenty, integritu a funkčné vlastnosti, kvalitu, možnosti ďalšieho rozvoja.

Pri spracovaní získaných údajov je aplikovaná analyticko-syntetická a komparatívna metóda.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Po roku 1992 sme v rezorte pôdohospodárstva zaznamenali boom v informačných systémoch, kedy jednotný systém podniku a stredného článku v riadení bol postupne nahradený veľkým prírastkom nových inštalácií od rôznych softvérových spoločností domácich i zahraničných. Zahraničné softvérové produkty (spoločností ako napr. KW a Siemens) sa v našich špecifických podmienkach poľnohospodárstva v období prechodu od plánovitého hospodárstva k trhovému nepresadili. Softvérové produkty domácich spoločností ako sú: Softteam, Kubiko Codex, Datalock, zaznamenávajú v súčasnom období trend skvalitňovania ich využívania.

V rokoch 1998-2000 sme uskutočnili prieskum softvérových aplikácií vo vybraných poľnohospodárskych podnikoch. Zistili sme, že až 20% podnikov spracováva ekonomickú agendu na 1 počítači - tento spôsob bol typický pre malé podniky s nízkou úrovňou automatizácie. 77% podnikov malo podnikový informačný systém realizovaný na viacerých počítačoch formou podsystémov a centrálné spracovanie sa uskutočňovalo na úrovni podniku. Prenos údajov bol zabezpečený disketami, v niektorých prípadoch počítačovou sieťou. Najefektívnejší spôsob - zaznamenávanie údajov už pri vzniku prvotných dokladov do počítačového spracovania a následne automatizované prevody až na úroveň podniku, bolo realizované len v 3% podnikov.

V súčasnosti je situácia lepšia a prevažná časť podnikov má implementovaný komplexný informačný systém. Úroveň samotného spracovania a využitia údajov, je však rôzna. Často sa stretávame s nasledovnými vyjadreniami manažérov:

- systém neposkytuje taký komfort ako očakávali,
- výstupné zostavy nie sú dostatočne flexibilne meniteľné,
- náklady na prevádzku systému sú vyššie než pôvodne plánované.

Vychádzajúc z uskutočnenej analýzy za nevyhnutné považujeme, aby manažéri v podnikoch prehodnotili existujúci informačný systém a pristúpili k jeho modifikácii v zmysle aktuálnych potrieb podniku a novovytváraných podmienok trhového prostredia. Pritom je dôležité si uvedomiť, že modifikácia nemá len odstrániť zistené nedostatky, ale má zabezpečiť vytvorenie systému tak, aby umožnil dosahovať podniku dlhodobú prosperitu a konkurencieschopnosť ako na domácom tak aj na medzinárodnom trhu.

Veľa podnikov rieši aktualizáciu svojho informačného systému tak, že nové informačné technológie aplikujú do starého modelu podnikania t.j. do svojho súčasného spôsobu fungovania, a veria, že implementovaný softvér im ukáže, ako by sa mali zmeniť. Výsledkom je, že napriek vynaloženým nákladom sa nedosiahne zvýšenie produktivity a

rentability. Napriek tejto skutočnosti, podľa nášho názoru, nie je nevyhnutné implementovať nové a často drahé informačné systémy a technológie. Dôležité je, aby modifikácia informačného systému:

1. zabezpečila naplnenie individuálnych požiadaviek manažmentu podniku na všetkých úrovniach riadenia,
2. vytvorila taký model podnikového informačného systému, ktorý bude schopný akceptovať meniace sa podmienky nielen vnútropodnikového, ale aj okolitého prostredia. Ide predovšetkým o proces ekonomického a logistického riadenia v súvislosti so zmenami legislatívy v období po začlenení Slovenska do Európskej únie. Najdôležitejšími zmenami, ktoré súvisia s podnikovými systémami sú:
  - nové pravidlá vykazovania pohybov tovaru v rámci Európskej únie. Podnikový systém musí byť schopný tvoriť obsahovo i formálne správne reporty s možnosťou elektronického doručovania,
  - nové pravidlá vykazovania DPH v rámci obchodnej činnosti v Európskej únii,
  - legislatívne zmeny v oblasti účtovníctva a výkazníctva, rešpektovanie direktív Európskej únie, tvorba účtovných výkazov podľa medzinárodných účtovných pravidiel,
3. umožnila bezprostrednú komunikáciu s okolitým prostredím napr. formou internetového obchodovania, prepojenia s finančnými inštitúciami a pod.

Je možné očakávať, že v priebehu 10 rokov dôjde k všeobecnému informačnému prepojeniu celej ekonomiky. Podniky budú automatizovane spojené so svojimi dodávateľmi i zákazníkmi. Takýto vývoj podporuje aj ministerstvo hospodárstva, ktoré financuje projekt umožňujúci obchodovanie na internete pre malé a stredné podniky. Zmyslom projektu je, aby čo najviac podnikov využilo pokrok v informačných technológiách na svoj rast. Registrácia je bezplatná. Vytvorená internetová stránka slúži na efektívnejšie nakupovanie surovín, polotovarov, produktov, hmotného i nehmotného majetku a práce. Stránka obsahuje aj integrovaný colný sadzobník, históriu a štatistiku obstarávaní. Podnikatelia si môžu prehliadať, editovať a vyhodnocovať všetky svoje obstarávania. Na stránke sa nachádza aj adresár obchodných partnerov podniku s kontaktnými údajmi, predmetom dodávok či bonitou podniku.

Veľkú pozornosť problematike informatizácie venuje aj ministerstvo pôdohospodárstva. Za účelom systematického a komplexného prístupu k úlohám, ktoré sú spojené s budovaním efektívneho informačného systému, vypracovalo ministerstvo pôdohospodárstva súbor dokumentov, ktorými vymedzili všetky potrebné súčasti a definovali úlohy, ktoré bude potrebné v súlade s globálnym nástupom informačnej spoločnosti v rezorte pôdohospodárstva realizovať. Realizácia Koncepcia politiky rezortu pôdohospodárstva a Programu informatizácie rezortu do roku 2005 je považovaná z hľadiska riadenia ministerstva i jednotlivých odvetví rezortu, ale hlavne z hľadiska vytvorenia potrebných informačných a komunikačných väzieb za jednu z rozhodujúcich strategických úloh. Obidva uvedené dokumenty predstavujú rozvojový program rezortu zameraný na systematické uplatňovanie informačných a komunikačných technológií budovania informačného systému i vytváranie potrebných nástrojov. Štruktúra i vecný obsah projektov boli odvodené od cieľov a priorít rezortu i od úloh súvisiacich s predvstupovou stratégiou. Cieľom Programu informatizácie je postupne dobudovať informačný systém rezortu ako ucelený systém navzájom prepojených a spolupracujúcich informačných systémov, ktorý bude schopný poskytovať informácie a potrebné služby pre potreby riadenia rezortu, kooperácie s ostatnými rezortmi ale i pre verejnosť.

Priority modifikácie informačného systému uvádzame v schéme 1.

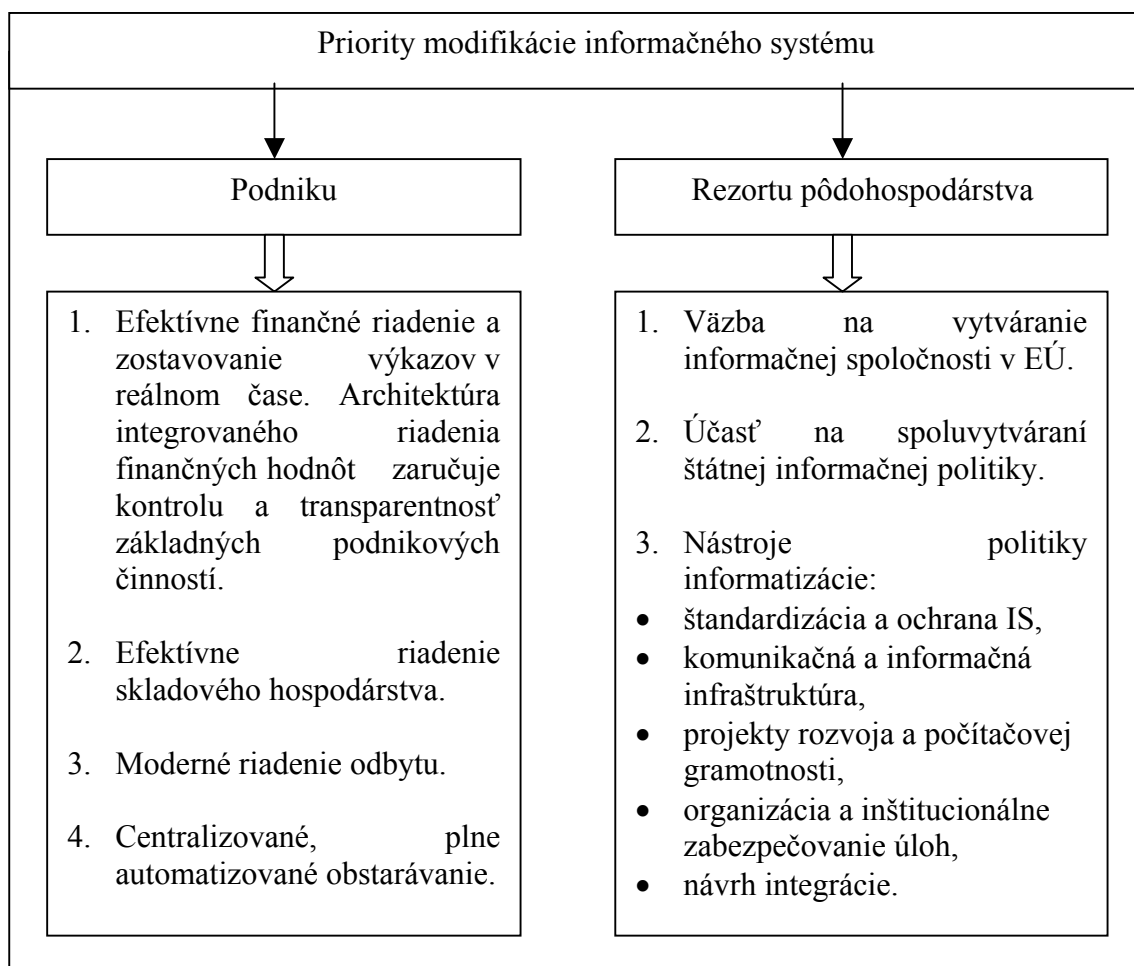

Schéma 1 Priority modifikácie informačného systému (IS)

Program informatizácie rezortu je členený na 3 časti:

1. *Systémová časť* – obsahuje úlohy, ktorých cieľom je definovanie a následná implementácia jednotných postupov, spoločných nástrojov i bezpečnosti v integrovanom informačnom prostredí rezortu. Do skupiny systémových úloh sú zaradené i úlohy spojené s internetizáciou rezortu, t.j. vybudovanie komunikačnej infraštruktúry a prístupových mechanizmov k informáciám, zavedenie elektronického obchodovania i dosiahnutie potrebnej informačnej gramotnosti rezortu.
2. *Odvetvová časť* – vymedzuje vytváranie kľúčových informačných systémov v jednotlivých odvetviach rezortu.
3. *Integrované riešenia* – obsahujú súbor úloh zameraných na vytvorenie integračných nástrojov a realizáciu integrovaných informačných riešení. Ide o kľúčovú časť Programu v ktorej sa rieši prepojenie infraštruktúry, komunikácii a informačného obsahu s cieľom vytvoriť informačnú podporu pre vrcholové riadenie a rozhodovanie v rezorte.

Samotný Program informatizácie rezortu pôdohospodárstva je otvorený dokument z dôvodu potreby priebežného zapracovávanie organizačných zmien rezortu, vplyvu realizovania reformy verejnej správy a aktuálnych dokumentov vládnej politiky informatizácie, ktorej základnými piliermi sú legislatíva a adaptácia medzinárodných štandardov a noriem.

ZÁVER

Pôdohospodárstvo Slovenskej republiky musí v krátkodobom a strednodobom horizonte reagovať na viaceré výzvy vyplývajúce z dovŕšenia transformácie na trhovú ekonomiku, ako aj zo zmien vo svetovej ekonomike a zo začlenenia do spoločného trhu Európskej únie v roku 2004. V zostrujúcom sa konkurenčnom prostredí si manažéri poľnohospodárskych podnikov uvedomujú hodnotu informácie, avšak podnikové informačné systémy nie sú na postačujúcej úrovni. Pre zabezpečenie trvalej konkurencieschopnosti je potrebné uskutočniť modifikáciu súčasných informačných systémov v rámci podniku a taktiež prepojenie s externým prostredím.

Vychádzajúc z nových skutočností vznikla potreba formulovať ciele, zámery a opatrenia národnej hospodárskej politiky v odvetviach pôdohospodárstva, ktoré sú rozpracované v materiáloch ministerstva pôdohospodárstva ako: Strednodobá koncepcia politiky rezortu pôdohospodárstva na roky 2004-2006. Jedným z cieľov koncepcie je dobudovanie a harmonizácia informačného systému rezortu.

Literatúra:

- Hacherová, Ž. – Bandlerová, A. (2004): Harmonizácia účtovnej uzávierky s medzinárodným účtovným štandardom IAS 1. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „K aktuálnym problémom v PPK po vstupe Slovenska do EU“. Nitra: SPU, 2004, s. 32. ISBN 80-8069-368-4
- Pataky, J.(2003): Controlling ako systém ekonomického riadenia poľnohospodárskych podnikov. In: Agrarian perspectives XII, Praha : ČZU, 2003, s.563-568, ISBN 80-213-1056-1
- Šajbidorová, M.(2001): Využitie informácií v rozhodovacích procesoch podnikových manažmentov. In: Zborník „Zavádzanie a inovácia informačných technológií v poľnohosp. podnikoch“. Nitra: SPU, 2001, s. 52-56. ISBN 80-7137-962-X
- Škorecová, E.: Finančné účtovníctvo z hľadiska potrieb riadenia podniku. In : Zborník vedeckých prác „MVD 2001“, IV.zväzok. 1.vydanie Nitra : SPU, 2001, s.898-902. ISBN 80-7137-869-0
- Tóthová, D.(2001): Informačná stratégia poľnohospodárskeho podniku. In: Zborník „Zavádzanie a inovácia informačných technológií v poľnohosp. podnikoch“. Nitra: SPU, 2001, s. 65-69. ISBN 80-7137-962-X
- <http://www.msponline.sk> „Živnostníci a malé a stredné firmy“, máj 2004
- Vaněk, J. – Havlíček, Z. - Šilerová, E.: Moderní informační služby na podporu podnikání v zemědělství. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: MVD 1998, Nitra : SPU, 1998, s.161-164. ISBN 80-7137-494-6

Kontaktní adresa autorů:

Ing. Anna Látečková, PhD., Katedra účtovníctva a financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, SPU v Nitre, Trieda A.Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: +421 37 6508149, anna.lateckova@uniag.sk

Doc. Ing. Milan Kučera, CSc., Katedra účtovníctva a financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, SPU v Nitre, Trieda A.Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: +421 37 6508191, milan.kucera@uniag.sk